

Nr 106

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1961/62 till vissa forskningsråd m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 264 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1961, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 till anslag till vissa forskningsråd m. m. beräkna ett anslag av 21 872 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 78, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 10 mars 1961, föreslagit riksdagen att

dels för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa till Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 195 000 kronor;

till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning ett reservationsanslag av 6 100 000 kronor;

till Humanistisk forskning ett reservationsanslag av 1 640 000 kronor;

till Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 70 000 kronor;

till Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning ett reservationsanslag av 1 350 000 kronor;

till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 152 000 kronor;

till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning ett reservationsanslag av 6 150 000 kronor;

till Atomforskning ett reservationsanslag av 6 240 000 kronor;

dels ock medgiva, att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd må från och med budgetåret 1961/62 tills vidare vara inrättad en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ae 23 som sekreterare.

I samband med propositionen nr 78 har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Edström m. fl.* (I: 590) och den andra inom andra kammaren av herr *von*

Friesen m. fl. (II: 713), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att, med ändring av vad Kungl. Maj:t i proposition nr 78 till innevarande års riksdag föreslår under punkt 1 b, för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa till Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning ett reservationsanslag av 8 100 000 kronor.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen I: 590.

I nu förevarande sammanhang torde också böra upptagas till behandling *riksdagens revisorers uttalande* angående de vetenskapliga forskningsrådets administration (berättelsen 1960, del I, Ecklesiastikdepartementet, § 33) jämte däröver inhämtade förklaringar. Enligt revisorernas mening är det uppenbart, att den nuvarande splittringen av forskningsrådets administration medför avsevärda nackdelar av såväl ekonomisk som praktisk art. Otillfredsställande anses sålunda vara bland annat, att de kamerala göromålen, vilka är likartade för samtliga forskningsråd, av dessa handlägges var för sig. Stora besparingar i form av bland annat minskat behov av personal skulle enligt revisorerna otvivelaktigt kunna åstadkommas, om en koncentration av denna del av rådets verksamhet åvägabragtes genom att huvuddelen av kanslipersonalen gjordes gemensam för forskningsråden. Revisorerna anser att en sådan koncentration i viss utsträckning borde kunna genomföras redan under nu rådande lokalförhållanden. Självfallet skulle emellertid en än effektivare samordning av forskningsrådets administration kunna nås, om dessa i fortsättningen kunde beredas gemensamma lokaler. Enligt revisorernas mening skulle en dylik lokalmässig anslutning av samtliga forskningsråd vidare i hög grad främja den samverkan mellan forskningen inom de olika rådets arbetsfält, vilken är en av huvudpunkterna i rådets verksamhet. Revisorerna anser att en omläggning av forskningsrådets administration enligt här angivna riktlinjer snarast bör genomföras. I övrigt hänvisas till berättelsen del I, s. 248—252, och del II, s. 311—343.

För innehållet i propositionen nr 78 torde i huvudsak få hänvisas till propositionen. Kungl. Maj:ts förslag kan emellertid sammanfattas på följande sätt (jfr prop. s. 1).

I propositionen framlägges förslag om anslag för nästa budgetår till statens medicinska forskningsråd, statens humanistiska forskningsråd, statens råd för samhällsforskning, statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens råd för atomforskning. För främjande av forskning och vetenskaplig publiceringsverksamhet, ävensom till förvaltningskostnader vid humanistiska forskningsrådet och atomforskningsrådet, föreslås att till samtliga fem råd för nästa budgetår anvisas anslag av tillhoppa 21 480 000 kronor. Mot-

svarande medelsanvisning för innevarande budgetår uppgår till 19 600 000 kronor. Förslaget innebär sålunda för nu angivna ändamål en anslagsuppräkning med 1 880 000 kronor. Förstärkningen föreslås fördelad med 500 000 kronor till medicinsk forskning, 190 000 kronor till humanistisk forskning, 190 000 kronor till samhällsforskning, 500 000 kronor till naturvetenskaplig forskning och 500 000 kronor till atomforskning.

För förvaltningskostnader vid medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden föreslås en anslagshöjning med 25 000 respektive 20 000 kronor.

Vid sistnämnda forskningsråd föreslås bli inrättad en extra ordinarie tjänst som sekreterare i Ae 23, varvid samtidigt en nu befintlig tjänst som extra amanuens i reglerad befordringgång vid statens råd för atomforskning indrages.

Slutligen föreslås en medelsanvisning av 20 000 kronor under anslaget till förvaltningskostnader vid samhällsforskningsrådet avseende kostnader för svensk medverkan under år 1962 i ett nordiskt samarbetsråd för kriminologi.

Härutöver torde böra redovisas några punkter, beträffande vilka *chefen för ecklesiastikdepartementet* gjort särskilda uttalanden.

I propositionen nr 77 till innevarande års riksdag har framlagts förslag angående stöd till industriellt forsknings- och utvecklingsarbete m. m. Chefen för ecklesiastikdepartementet har framhållit att ett förverkligande av de åtgärder som chefen för finansdepartementet i berörda proposition föreslagit innebär ett betydande tillskott till våra totala resurser för forskning och utvecklingsarbete, främst inom naturvetenskap och teknik. Chefen för ecklesiastikdepartementet har understrukit att det administrativa förfarande, som enligt propositionen avses skola föregå beslut om disposition av medel från Malmfonden, regelmässigt innefattar medverkan av vederbörande forskningsråd; såvitt gäller ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde kommer därvid i första hand statens naturvetenskapliga forskningsråd att anlitas bland annat som remissorgan och att kunna fungera som en förslagsställande instans.

Vid sin beräkning av anslaget till naturvetenskaplig forskning har departementschefen förutsatt, att kostnaderna för Sveriges anslutning till konventionen för upprättande av en europeisk organisation för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen, det s. k. ESO-projektet, bör bestridas inom ramen för nämnda anslag.

Utskottet får beträffande vad departementschefen anfört rörande frågan om forskningsrådets administration m. m. hänvisa till propositionen nr 78 (s. 23 och 24).

Utskottet tillstyrker bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit med avseende på de fem forskningsråden inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, innebärande bland annat en höjning av rådets forskningsanslag

med sammanlagt 1 880 000 kronor och av de särskilda anslagen till förvaltningskostnader med tillhoppa 65 000 kronor. Utskottet har alltså icke funnit sig böra biträda de i motionerna I: 590 och II: 713 framförda yrkandena om en ytterligare höjning av forskningsanslaget till medicinska forskningsrådet. Utskottet får likväl beträffande nämnda motioner framhålla, att goda skäl i och för sig talar för en ännu större ökning av anslagsmedlen än den Kungl. Maj:t föreslagit, icke blott beträffande det medicinska forskningsrådet utan jämväl beträffande de övriga fyra råden. Utskottet får i detta sammanhang erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1959: 105 angående ökat stöd åt forskning m. m. bland annat erinrat om att forskningen enligt hans mening måste ges en hög prioritering vid den avvägning av det allmännas resurser, som med hänsyn till det statsfinansiella läget måste iakttagas. Utskottet, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1959: 126 lämnade detta uttalande utan erinran, anser att uttalandet även i fortsättningen bör utgöra en riktpunkt vid Kungl. Maj:ts kommande medelsavvägningar.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande proposition anført och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran.

Vidkommande det av riksdagens revisorer aktualiserade spørsmålet om de vetenskapliga forskningsrådets administration får utskottet anföra följande.

Revisorerna har bedömt en samordnad kansliorganisation för forskningsråden såsom nödvändig dels beträffande gemensamma lokaler, dels med avseende på den kamerala verksamheten vid råden.

Vad angår frågan om en lokalmässig samordning av kansliorganisationen har departementschefen erinrat om att förutsättningar för en organisatorisk samordning redan erbjudit sig genom att statens naturvetenskapliga forskningsråd, statens råd för atomforskning och statens råd för samhällsforskning redan från början torde komma att disponera lokaler i det blivande Wenner-Gren Center i Stockholm. De erfarenheter, som kan vinnas genom att förutom nyssnämnda råd även statens trafiksäkerhetsråd och vissa andra institutioner med nära anknytning till forskningsrådets verksamhet avses skola inflytta i Wenner-Gren Center, bör, såsom departementschefen framhåller, givetvis beaktas vid de fortsatta övervägandena om de mest ändamålsenliga formerna för forskningsrådets kansliorganisation. Då det av revisorerna aktualiserade spørsmålet i nu berörda del alltså redan uppmärksamrats och uppenbarligen även i fortsättningen kommer att följas av de ansvariga myndigheterna synes något särskilt uttalande från riksdagens sida i ämnet icke erforderligt.

Beträffande frågan om den framtida organisationen av rådets kameralt betonade verksamhet har, såsom departementschefen framhållit och vilket även framgår av de över revisorernas uttalande inhämtade yttrandena, statens organisationsnämnd låtit utföra en undersökning rörande metoderna för handläggning av rådets kamerala göromål. I utredningen, som uppenbar-

ligen icke varit känd för revisorerna, har konstaterats, att nackdelarna skulle överväga fördelarna vid övergång till full kameral gemenskap för forskningsråden. Däremot talar enligt utredningen starka skäl för ett fortsatt och vidgat samarbete mellan råden samt universiteten och högskolorna i fråga om den ekonomiska förvaltningen av forskningsrådsmedel, som avser bidrag till forskare, vilka fullgör sin uppgift vid till sådana läroanstalter knutna vetenskapliga institutioner. Departementschefen har betonat, att han för sin del funnit det angeläget, att i överensstämmelse med den förebragta utredningen i första hand frågan om utvecklandet av samarbete på det kamerala området med universitetens och högskolornas lokala förvaltningar ytterligare uppmärksammas. Departementschefen ger även exempel på att denna fråga kan komma att aktualiseras genom att frågan om formerna för redovisning av ATP-avgifter m. m. för personal, avlönad med forskningsmedel nu prövas departementalt. Utskottet har inhämtat att en promemoria i ämnet, innehållande skilda förslag, utarbetats inom ecklesiastikdepartementet, vilken promemoria för närvarande är föremål för remissbehandling.

Vad i ärendet sålunda förekommit har utskottet velat för riksdagen omförmåla.

Under åberopande av vad utskottet anfört hemställer utskottet,

I. att riksdagen må för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 195 000 kronor;

b) till *Humanistisk forskning* ett reservationsanslag av 1 640 000 kronor;

c) till *Statens råd för samhällsforskning: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 70 000 kronor;

d) till *Statens råd för samhällsforskning: Samhällsforskning* ett reservationsanslag av 1 350 000 kronor;

e) till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 152 000 kronor;

f) till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning* ett reservationsanslag av 6 150 000 kronor;

g) till *Atomforskning* ett reservationsanslag av 6 240 000 kronor;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 590 och II: 713, till *Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning* för budgetåret 1961/62 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 100 000 kronor;

III. att riksdagen må medgiva, att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd må från och med budgetåret 1961/62 tills vidare vara inrättad en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ae 23 som sekreterare.

Stockholm den 9 maj 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 110.

Reservationer

- 1) av herr *Edström*
- 2) av fröken *Elmén*
- 3) av herr *Larsson i Hedenäset*.